

-7907

18520

Riigimetsade tähtsus riigi tulunduses.

Ed. Vester.

Väga austatud kuulajad!

Üldiselt on leidnud tunnustamist väide, et metsad esinevad riikide tulunduses tähtsa tegurina. Tarvitseb meil ainult vaadata üle lahe Soomet, kes peasjalikult metsast elab; Rootsit, kes saab samuti suuremad tulud metsast ja Venet, kes majandusliikkudest kokkuvarisemistest on peasenud ikka metsa abil. Tuletagem meelde Lääne-Euroopa riiklikkude majapidamiste metsavastaseid voole, millised aga metsade lõppemisega muutusid otse vastupidiseks — metsade pooldajateks ja kaitsjateks. Sellepärast tuleb ka meil hoida metsi, sest nende tagavarad pole lõppematud, ja juba praegu annab end metsapuudus kohati valusasti tunda.

Peab tunnistama, et metsad peavad paratamatult kahanema ja maad andma oma nooremale vennale — põllule, sest põllumundus omab elastilisema, kergema iseloomu ja annab lühikese aja jooksul end mitmeti muuta. Säärane nähtus käib alati kaasas rahva arvu kasvamisega ja majapidamiste intensiivsemaks muutumisega.

Ka meil Eestis on pidanud metsandus põllumunduse eest tublisti taganema. Muistsetest aegadest ei ole andmeid, kui palju sõduripõletamisega uusi põllumaid juurde hariti, kuid möödunud sajandi kohta võib andmeid osalt leida. Nii on dots. O. Daniel' «Metsakasvatus» II-s XIX sajandi teise poole ja käesoleva sajandi alguse kohta üldisest maa-alast metsa all olevate maa-alade andmed toodud, milledest siinkohal olgu ainult tüübilisemad esitatud. Nii oleks metsa all üldisest maa-alast %/0 %/0:

	1866. a.	1881. a.	1911. a.	käesoleval ajal
Tartumaal	24,46% ⁰	23,51% ⁰	21,95% ⁰	18,9 ⁰ %
Pärnumaal	33,55% ⁰	26,70% ⁰	24,75% ⁰	21,3 ⁰ %

Siit näeme järjekindlat metsade kahanemist.

Riigimetsade Valitsuse valdamisel olevate tulundusobjektide pindala ja jaotus on teada, milliste kohta andmeid võib leida igalt poolt. Kuid teadmata on nende tulundusobjektide üldine väärtus, mistõttu on raske teatava majanduse tasuvust arvustusele võtta.

Alljärgnevas olen katsunud metsaga kaetud pindalat leiduvat puumassi hulka ja väärtust umbkaudselt kindlaks määrata, arvesse võttes: 1) vanadusklasside pindala metsavalitsuse andmetest; 2) tagavara tegeliku täiuse juures dots. O. Daniel'i andmetest; 3) vastava vanadusklassi kogumassist on arvatud 45% tarbe- ja 55% küttepuuks, okaspuu latimets kõik tarbepuuks ja lehtpuu I—IV van. kl. kõik küttepuuks; 4) keskmiseks taksijärguks on arvatud IV ja sellele vastavalt määratud kantsülla hind. Täheandan otsekohe, et säärane puumassi väärtuse arvutamine on umbkaudne, kuid kui Metsavalitsus ega Ülikooli Metsaosakond pole täpsamalt veel jõudnud seda arvestada, siis ei saa ka mulle seda umbkaudset arvestust pahaks panna. Eelnimetatud andmeil oleks riigimetsades leiduva puumassi väärtus Kr. 261.989.672,00 või ümmarguselt **Kr. 262.000.000,00**.

Umbes samasuguse summa saaksime ka metsakorralduse andmete abil, milleks arvesse võetakse: 1) van. kl. pindala Metsavalitsuse andmetel ja 2) kasvukäigu uurimisproovide hindamised ühe hektaari normaalmeta (täiusega 1,0) kohta. Redutseerides viimast igale vanadusklassile dots. O. Daniel'i ja hra E. Šabak'i järele tegeliku täiusega, saaksime kogusummas kogu puumassi väärtuse Kr. 297.667.000,00 või ümmarguselt **Kr. 298.000.000,00**.

Mõlemate eeltoodud umbkaudsete kalkulatsioonidega on katsutud kindlaks määrata ainult praegu riigimetsades leiduva puumassi väärtust, kuna metsaaluse maa-ala, metsaraiestikke, lagendikke, tarbemaade ja kõlbmata maade väärtust ei ole siin arvestatud.

Kui nüüd meilgi arvestada Saksamaal pika aja jooksul katsetega tõendatud andmeid, et ühe teatava metsamaa koguväärtusest langeb metsale 85% ja maale 15%, siis võiks meie metsade maa väärtust lugeda **Kr. 46.235.300,000** (ümmarguselt).

Metsavalitsusel on olemas vaid üks puumassi väärtuse kindlaksmääramise kalkulatsioon 1923. a., milline koostatud hr. A. Auksmann'i poolt ja mis on põhjendatud aasta keskmisele juurdekasvule. Selle kalkulatsiooni järele on ühe tiinu keskmine juurde-

kasv 100 k. j., mille väärtus oleks tolleaegsete turuhindade järele Kr. 6,88. Metsa pindala on võetud Põmini statistika osakonna 1921. a. andmetest, mille järele aastane metsast saadav tulu oleks Kr. 5.311.084,80. Sellest arvatakse 25⁰/₁₀₀ administratsiooni-kuludeks, nii et Kr. 3.983.313,60 jääks metsa iga-aastaseks sissetulekuks ehk n. n. metsarendiks. Kapitaliseerides seda 5⁰/₁₀₀, saadi riigimetsade väärtus umbes Kr. 79.666.272,00 või ümmarguselt Kr. **80.000.000,00**.

Tulunduslikult on metsad meie riigile kahtlemata tähtsad. Riigimetsade Valitsuse tulud moodustavad keskmiselt kuni 10⁰/₁₀₀ üldisest riigi eelarvest. Väliskaubanduses aga, milles peasjalikult meil riigimetsade saadused nii toorel kui ka ümbertöötatud kujul figureerivad, sest erametsadest tuleb liiga väike materjalide hulk turule, on metsamaterjali hulk ümmarguselt $\frac{1}{5}$, — mööbli, toolipõhjade, vineeri j. n. e. juurdearvamise korral $\frac{1}{4}$ — ja lõpuks tselluloosi, puumassi ja paberi juurdelisamisega $\frac{1}{3}$ Eesti kogu väljaveost.

Võttes vaatlusele riigimetsade sissetulekuid ja väljaminekuid, näeme, et nendes on pea-tuluallikaks pea- ja vahakasutusest saadud metsamaterjalid ning kuludena — administratsiooni-kulud, kuna kõik teised kõrvalsissetulekud ja -väljaminekud on vähema tähtsusega. 1927/28. majandusaasta kohta moodustab metsamaterjalide müügist saadud tulu — 95,8⁰/₁₀₀ üldtulust; kõrvalkasutuse tulud — 1,6⁰/₁₀₀; rendimaksud metsadest, maadest, vetest — 1,1⁰/₁₀₀ ja lõpuks trahvid ja viivituse ⁰/₁₀₀ ⁰/₁₀₀ — 1,5⁰/₁₀₀ üldtulust. Kuludest on aga samal majandusaastal: administratsiooni-kulusid — 61,2⁰/₁₀₀; metsamajanduslikud tööd — 23,5⁰/₁₀₀; maksud ja kindlustised — 9,5⁰/₁₀₀; kinnisvara soetus ja korrashoid — 5,4⁰/₁₀₀ ja muud kulud — 0,4⁰/₁₀₀ üldkulust. Asudes sissetulekute ja väljaminekute lähemale analüüsimisele, näeme üksikute aastate kaupa järgmist rahasummade läbikäiku (tab. 1.).

1918. a. väikene rahasummade läbikäik on seletatav lühikese majandusaastaga ja metsavalitsuse loomise ajajärguga. Metsamüük toimus end. vene kroonumetsadest juhuslikult ilma kindlate hindadeta, sest siis puudusid riigimetsade kohta taksitabelid.

1919. a. oli metskondi ainult 14 ja sellel aastal määrati riigimetsade kohta kindlaks metsamüügi taksid, millised praegustest taksidest olid 11,5 korda madalamad.

1920. aastaks oli maaseadusega riigistatud juba suuremal pindalal endisi rüütlimõisade metsi, millised koos end. vene kroonumetsadega 84 metskonda olid jaotatud. Sellel aastal pandi 1. juulist

maksma uued taksid, millised meie praegustest taksidest moodustavad umbes 40%. Seega tõusis tulu riigimetsadest ka tuntavalt. Samuti ei tule unustada 1918., 1919. ja 1920. aasta raha kursivahet, mis eelmise kahe aasta tulu arvuliselt tuntavalt vähendab.

Tab. 1.

Aasta	Tulud — kr.	Kulud — kr.	% tulust	Puhastulu — kr.	% tulust
1918	543,12	195,14	36,0	347,98	64,0
1919	35.211,49	20.632,20	58,6	14.579,29	41,4
1920	1.042.889,08	511.696,47	49,1	531.192,61	50,9
1921	2.781.866,85	2.053.291,17	73,8	728.575,68	26,2
1922	5.432.632,18	1.377.312,63	25,4	4.055.319,55	74,6
1923	6.495.655,33	1.688.720,55	26,0	4.806.934,78	74,0
1924	6.648.982,29	1.928.741,89	29,0	4.720.240,40	71,0
1925	8.413.456,11	2.058.701,84	24,5	6.354.754,27	75,5
1926—3kuud	2.573.239,20	366.078,99	14,0	2.207.160,21	86,0
1926/27	7.940.111,99	2.280.864,85	28,7	5.659.247,14	71,3
1927/28	7.220.066,20	2 139.685,38	29,6	5.080.380,82	70,4
kokku	48.584.653,84	14.425.921,11	29,7	34.158.732,73	70,3

1921. a. 1. jaanuarist pandi jälle uued taksid maksma, millised olid umbes 25% meie praegustest taksihindadest madalamad, kuid millised olid 1920. a. II poole taksihindadest umbes 100% kõrgemad, millega on seletatav ka samavõrra suurem sissetulek. Kuid ka väljaminekud on suurenenud ligi 400% võrra ja puhastulu % näitab sellel aastal langust. Väljaminekute suurenemine on tingitud riigi arvel metsa ülestöötamisest ja lauatehaste kuludest, millised moodustasid umbes $\frac{1}{3}$ tervest metsavalitsuse kulust.

Et aga taksihindade tõstmine liiga järsku sündis, ei suutnud metsatöösturid metsalanke realiseerida ja metsavalitsus alandas 24. nov. 1921. a. taksihindu ümmarguselt 20% võrra. Seega loodi metsavalitsuse poolt riigile kasulik seisukord, sest koos 1922. a. raielankidega müüdi osa 1921. a ülejääke. Selle tõttu on ka 1922. a. tulud eelmise aasta tuludest ligi 2 korda suuremad.

1923. a. sündis riigimetsade realiseerimine võrdlemisi kergelt, sest metsamaterjalide välisurule saatmiseks oli soodus juhus. Siis olid Lääne-Euroopa riigid sõja tagajärgedest kosunud ja tööstuses

ning ülesehitamiseks tarvitati niivõrt palju metsamaterjale, te nende nõudmisi rahuldada ei suudetud. Selle tõttu näeme ka sellel aastal tulusummade suurenemist.

1. juulist 1923. a. pandi jälle uued taksihinnad maksma, millised olid eelmistest 25–30% võrra kõrgemad. See taksihindade tõstmine oli põhjendatud välisturu suurte metsamaterjalide nõudmistega, mida metsavalitsus oskas ka õieti riigi huvides ära kasutada. Need kõrgendatud taksid pidid avaldama positiivset mõju tulude suurenemisele küll teoreetiliselt, kuid tegelikult jäi välisturu konjunkturi ebasoodsaks muutumise ja Vene metsamaterjalide kõva konkurentsi tõttu hulk metsalanke 1924. a. välja ostmata, nii et riigi metsamüük ei suurenenud eelmiste aastate eeskujul, vaid vähenes osalt.

1925. a. langeb aasta raielankide realiseerimine veelgi tuntavalt, sest müügile lastud n. n. «erakorraline lank» surus teise metsamüügi hoopis tahaplaanile. Üldiselt aga on tulude suurenemine tuntav ja majanduslikkudest raskustest peasis riik kergemini üle. — Kulude suurenemine sammub kaasas hariliku elatismiinumumi indeksi tõusuga.

1926. a. kolme kuu aruanne on tekkinud eelarve-aasta alguse 1. jaanuarilt üleviimisega 1. aprillile.

1926/27. a. oli käsil veel 1925. a. raielankide ülejääkide likvideerimine, mistõttu tuleb konstateerida tulude vähenemist. Samuti asus metsavalitsus asunikude ehitusmaterjaliga varustamiseks tehtud etteraiumiste likvideerimisele, millega turule lastud metsa hulk vähenes.

1927/28. aastaks vähenevad tulud riigimetsadest jälle. Selle nähtuse põhjuseks on järgmised asjaolud: 1) etteraiumiste likvideerimiseks vähendati aasta raielanke ümmarguselt 1000 ha võrra, 2) eelmiste aastate ülejääke ei olnud enam kuigi palju müügil ja 3) asunikudele antud metsamaterjalide hind vähendas tegelikku müügihinda sel aastal Kr. 1.415.385, 58 võrra.

Pindala järele on metsavalitsus aasta-raielanke aasta-aastalt vähendanud. Nii oli aasta-raielankideks: 1920. a.—1923. aastani 10.107,87 ha, 1924. ja 1925. a. 8.757,10 ha, 1926/27. ja 1927/28. aastal 7.633,60 ha ja 1928/29. a. on see 7447,30 ha. Kuid puumassi hulk näitab siiski suurt raiumist — ja nimelt: 1922. a. — 320.391 k. s., 1923. a. — 349.734 k. s., 1924. a. 407.776 k. s., 1925. a. — 419.722 k. s., 1926. a. 3 kuud — 123.299 k. s., 1926/27. a. — 349.299 k. s., 1927/28. a. — 389.919 k. s. Seega on üldine kasutusnorm meie riigimetsades: 1925. a. — 0,57 k. s. pro hektaar,

1926/27. a. — 0,47 k. s. pro hektaar ja 1927/28. a. — 0,53 k. s. pro hektaar. Kui meil riigimetsade juurdekasvu arvestada 0,40 k. s. pro hektaar, näitavad eeltoodud andmed viimase kolme aasta kohta suuremat kasutusnormi kui see lubatud oleks. Siin tuleks metsavalitsusel säärast nähtust silmas pidada ja hoiduda sellest, et kasutus kehtvalt suuremaks ei muutuks kui seda lubab metsade juurdekasv.

Kuide eeltoodud riigimetsadest saadud tulude ei ole tegelikult õiged, sest antud metsamaterjalide tõelik väärtus on palju suurem kui seda metsavalitsus praegu maksva arvestuskava juures saab arvestada.

Kui vaadelda lähemalt tasuta või soodustatud tingimustel metsasaajaid, siis saab neist päris pikk nimestik (v. tab. 2, lk. 30 ja 31).

1922. aastast kuni 1927/28. majandusaasta lõpuni on riigimetsadest välja antud 2.361.606,58 kantsülda puumassi, millest oksjonil müüdi — 25%, võistluspakkumisel — 5%, kindla hinnaga — 30%, alandatud hinnaga — 16,5%, hinnata — 4,5% ja riigimetsatööstusele taksihinnaga — 19% üldmassist. Seega on 75% raiutud kogumassist antud soodustuste ja hinnaalanduste arvel, mille eest ei ole kätte saadud täit väärtust. Võiks ehk sellest 75% veel maha arvata riigimetsatööstusele antud 19%, mille taksihinnale teatav % juurde on saadud, kuid kas ta täit hinda on metsavalitsusele andnud, ei saa ka metsavalitsus ise tõendada. Seega jääb ikkagi tervelt 56% kogu puumassi täisväärtusest metsavalitsusele saamata ja see ei lase metsavalitsuse aparraadi tegevusest sugugi õiget pilti saada.

Rahasummade vähenemist säärase metsaandmisega iseloomustaks viimane majandusaasta ja nimelt:

1) Oksjonil müüdi 23,6% kogumassist, kusjuures taksihinnale keskmiselt 63% juurde pakuti.

2) Võistluspakkumiselt — 7,1%, millele juurde pakuti 18%.

3) Kindla hinnaga — 24,6%, millele juurde saadi 13%.

4) Alandatud hinnaga — 17,2%, mille taksihinnast jäi saamata 50%.

5) Hinnata — 6,2%, mille eest ei saadud midagi.

6) Riigimetsatööstusele — 21,3%, mille eest juurdepakkumise- % (63%) jäi saamata.

Tab. 2. Tasuta ja soodustatud tingimustel antakse riigimetsadest:

K e l l e l e	Millistel tingimustel	A l u s
I. Ehitusmaterjale.		
1) Sildadele ja teedele	tasuta	R. T. nr. 36/37, 1923. a.
2) Peipsi suurvee all kannatanuile	”	Vab. Val. otsus 23. VI 1926.
3) Põllutöökooldidele, katseasutistele	”	R. T. nr. 99/100, 1925. a. ja [nr. 109, 1927. a.]
4) Sõjapõlenutele	$\frac{1}{5}$ — 1920. a. II poole taksih., s. o. 8 $\frac{0}{10}$ praegusest taksih.	R. T. nr. 58, 1921. a.
5) Asunikkuudele (kuni 112 tihum.)	1920. a. II poole taksih. (s. o. 40 $\frac{0}{10}$ praeg. taksih.)	R. T. nr. 151/152, 1920. a. ja [nr. 69, 1921. a.]
6) Juurelõigete saajatele	”	Ringkiri 6. II 25, nr. M. K. 480/1.
7) Uudismaa ülesharijatele	”	R. T. nr. 78, 1927. a.
8) Käsitöökruntidele (kuni 68 tihum.)	”	Ringkiri 23. II 26, nr. M. K. 1106/3.
9) Riigirentnikkuudele	”	10. VI 26, nr. 2424/7.
10) Ehituskruntidele	”	R. T. nr. 3, 1928. a.
11) Tule- ja loodusõnnetuste puhul	{ taksihinnaga	R. T. nr. 29, 1927. a.
12) Riigiasutistele ja -ettevõtetele	{ 1920. a. II p. taksih. ja keskm. võistluspakkum. hinnaga	R. T. nr. 8/9, 1924. a. ja Põmini otsusel Metsa Sead. § 198.
13) (sadamad, raudteed)	taksihinnaga	
14) Selsimajade ehitamiseks	taksih. ja keskm. võistlusp. h-ga.	Põmini otsusel Metsa S. § 198.
15) Valla omavalitsustele (koolid, vaestemajad)	”	”
16) Asunikkuudele lisanorm	keskm. võistluspakkum. hinnaga	”
17) (tuleõnnetused)	”	”
18) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
19) (tuleõnnetused)	”	”
20) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
21) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
22) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
23) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
24) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
25) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
26) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
27) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
28) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
29) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
30) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
31) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
32) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
33) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
34) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
35) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
36) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
37) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
38) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
39) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
40) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
41) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
42) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
43) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
44) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
45) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
46) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
47) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
48) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
49) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
50) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
51) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
52) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
53) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
54) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
55) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
56) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
57) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
58) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
59) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
60) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
61) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
62) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
63) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
64) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
65) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
66) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
67) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
68) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
69) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
70) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
71) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
72) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
73) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
74) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
75) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
76) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
77) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
78) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
79) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
80) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
81) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
82) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
83) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
84) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
85) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
86) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
87) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
88) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
89) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
90) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
91) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
92) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
93) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
94) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
95) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
96) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
97) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
98) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
99) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”
100) keskm. võistluspakkum. hinnaga	”	”

Tab. 2. Tasuta ja soodustatud tingimustel antakse riigimetsadest:

K e l l e l e	Millistel tingimustel	A l u s
II. Küttematerjale.		
1) Põllutöö- ja majapidamiskoolidele ning katseasunistele	tasuta	R. T. nr. 99/100, 1925. a.; nr. 109, [1927. a.; Vab. Val. otsus 15. IV [25.; Dõmini otsus 23. X 28.
2) Ringkonna-valitsejatele	"	R. T. nr. 8/9, 1924. a.
3) Koolidele	takshinnaga	"
4) Eesti Pinnasele Ristile	"	"
5) Omavalitsustele (ametruumid, vaestemajad)	"	"
6) Sõja-invaliididele	"	"
III. Tarbepuu.		
1) Kalamestele	takshinnaga	Dõmini otsus 12. VI 28.
2) Avinurme käsitöölislitele	keskm. võistluspakk. hinnaga	" " 22. X 27.
3) Laevavehituseks	keskm. oksjonih. — 25%	R. T. nr. 45, 1923. a.; nr. 145, [1923. a. ja nr. 75, 1927. a.
IV. Metsad.		
1) Linnadele, alevitele	tasuta	R. T. nr. 113, 1927. a.
2) 1919. a. raielangi arvel	"	R. T. nr. 95/96, 1925. a.
3) Lepingute uuendamiseks	"	R. T. nr. 26, 1926. a.
4) Mõisade tasumaksimise seadus	"	M. t. m. (R. T. nr. 106, 1927. a.)
5) Asunikukudele	takshinnaga	"
6) Riigi-rentnikkudele	"	"
7) Juureõigete saajatele	"	R. T. nr. 51/52, 1924. a.; nr. 90/91, 1924. a. ja M. t. m. (R. T. nr. 106, [1927. a.).

Väljaantud metsa taksihind on Kr. 6 662.488,50, kuna müügi-hind ainult Kr. 6.595.228,73. Kõige selle juures peab tähendama, et oksjonilt müüdud mets ei ole sugugi kõige parem, vaid paremad langid lähevad siiski asunikkudele ehitusmaterjaliks ja riigimetsa-tööstusele, viimasele eriti veel soodsamates kohtades. Seega peaks taksihinnale juurdepakutud $\frac{0}{100}$ olema veelgi suurem.

Kui oletada, et müüdud riigimetsade aasta raidelank, õige-mini — välja antud puumass, müüdaks enampakkumisel, siis oleks riigimetsade müügist tulu pidanud olema vähemalt Kr. 6.662 488,50 (taksihind) + Kr. $\frac{6.662.488,50 \times 65}{100}$ (juurdepakutud) = Kr. 10.859.856,25. Tegelikult on saadud aga ainult Kr. 6.595.228,73. Seega on igasugusteks soodustusteks ja kohustusteks viimasel aastal metsade arvel antud Kr. 4.264.527,52 ehk 40% metsamaterja-lide tegelikust väärtusest.

Kuid metsavalitsuse poolt jäävad peale eelnimetatud soodus-tuste veel arvestamata asunikule M. t. m. §§ 94—95 põhjal iga aasta tasuta antavad kuni 4 tolli jämedused puud, pehmed puuseltsid, tuulemurru 3 k. s. kütte- ja $\frac{1}{2}$ k. s. tarbepuid j. n. e. Kui neid ta-suta materjale iga aasta arvestatakse, saaksime ka võrdlemisi suure hulga puumassi. Kahjuks puuduvad andmed, mitu asundus- ja eri-otstarbe krunti on varustatud metsaga, mistõttu tuleb arvestusi teha umbkaudselt. Asunikkudele on riigimetsast metsaga kaetud maad ümmarguselt 43.000 ha planeeritud. Kui igale asunduskrundile arvata keskmiselt 2 ha metsa sellest eelnimetatud 43.000 ha, nagu ka maakorralduse andmed umbkaudselt lasevad oletada, siis oleks sääraseid metsakasutuse õiguste kasutajaid asundustalusid 21.500. Et nüüd kõigil neil ei ole kasutada vana metsa, vaid on ka noort metsa planeeritud, siis võib säärase talu keskmiseks tasuta kasutamismormiks võtta 3 k. s. Seega oleks viimasel aastal asunik-kude poolt tasuta raiatud puumassi hulk 64.500 kantsülda. Hin-nates selle puumassi keskmise küttepuid taksihinnaga (IV taksi-järk) — Kr. 12.— kantsüld, siis saavad asunikud tasuta met-samaterjale Kr. 774.000,00 väärtuses.

Ja kõik see mõjub metsavalitsuse aparadi tegevuse alahindamisele, sest praeguse arvestuse järele on metsavalitsuse kulud tuludest keskmiselt 29,7%, mis pole mitte õige. Kui arvestada riigimetsadest antud metsamaterjale täie väärtu-sega, siis oleksid kulud tuludest ainult 19%, mis meid asetaks võr-reldes teiste välisriikidega peaaegu esirinda.

Kui vaadelda lähemalt seda soodustatud metsaandmist, tuleks tähendada:

1) Riigiasutistele alla müügihinna metsamaterjalide andmisega antakse neile asutistele võimalus oma tõelikku tulukust metsavalitsuse arvel suurendada. Nüüd näitavad need asutised, et nende kulud on hoopis väikesemad ning sellele vastavalt suurem tulukus. Metsavalitsus aga salgab osa oma tõelikkudest tuludest maha. Tegelikult on siin ainult riigi raha ühest taskust teise tõstmine, sest kuivõrt riigiasutistele müügihinnaga metsaandmine nende kulusid tõstaks, annaks riigimetsade valitsus vastava ülejäägi; asutiste tõelik tegevus oleks aga näha.

2) Metsamaterjalidega abiandmise politika on meil täiesti viljak. Kõige suuremad säärase abi saajad on meil asunikud ja riigirentnikud. Ma ei taha siinkohal sugugi abiandmise tarvilikkust asumisalgaastail eitada, vaid loen seda meie oludes tarvilikuks, kuid moodus on vale. Ehitusmaterjalide andmisega loodi olukord, kus asunik oli tahestahtmata sunnitud püstitama puuhooneid, jättes kasutamata meie paekivi, maakivi, savi, tsemendi j. n. e. saadusi ja tagavarasid. Põllutöoministerium oleks pidanud määrama nimetatud ainetest ehitiste püstitamiseks tuntavalt suuremaid abirahasid, võttes summasid vastavalt müügile jäänud metsamaterjali eest saadud tulust.

Kui aga soodustiste saajatele antakse toetust ja laenu rahas, on nad sunnitud seda kasutama puht oma huvides kokkuhoidlikult ja ettevaatlikult, kuna riik aga osa antud laenust esimesel aastal metsamaterjalide hinna näol tagasi saaks. Rahalise toetuse andmisega oleks keskvalitsusele ja rahvaesindusele antud võimalus toetuse otstarbekohase ja õieti tarvitamise kontrollimiseks. Praeguse tasuta ja soodustatud kujul metsamaterjalide andmisega suureneb aga nende tarvitamine ja nendega ei käida kokkuhoidlikult ümber. Sedavõrt vähenevad aga ka riigi tulud. Samuti on peaaegu võimatu kontrollida nende otstarbekohast tarvitamist ja ära hoida spekulierimist, mida metsaülemad kõige paremini ise tegelikult tunda on saanud. Edasi on loodud olukord, et seesuguse toetuse andmisega on toetusesaaja sunnitud püstitama puuhooneid, millised on aga suurema tulehädahuga, vähema kestvusega, ja lõpuks — nende metsamaterjalide transporteerimine metsade ebahühtlase jaotamise tõttu on suurte kuludega seotud.

Ja lõpuks viib säärane soodustustega metsaandmine meid olukorrani, kus harilikul kodanikul enam ühte puu pulkagi ei ole või-

malik saada. Osalt on juba meil see käes, nagu Saaremaal, Läänemaal, Petserimaal, osaliselt Harju-, Järva- ja Viljandimaal. Seal peab asunik omale ehitusmaterjale vedama juba 20—45 kilomeetri tagant. Aga kuidas peab siis vana talupidaja omi tarbeid metsamaterjalide suhtes rahuldama!

Kõike eelfoodut arvestades, tuleks meie praegune tasuta ja soodustatud tingimustel metsaandmine võimalikult kiiremalt revideerimisele võtta, et metsatarvitajate olukord ei halveneks ning et riik oma metsadest kätte saaks täie tulu.

Kuid peale eelnimetatud tasuta ja soodustatud tingimustel metsaandmise on riigimetsadel olnud ja tuleb edaspidi veel erilisi kohustusi kanda, millised löövad metsale väljaspool aasta raielanke sügavaid haavu. Sääraste erakorraliste kohustistena võiks nimetada:

- 1) 1919. a. end. omanikkude lanki;
- 2) 1925. a. erakorralist lanki;
- 3) endiste mõisnikkude mõisate tasuküsimust;
- 4) kogudustele ja koolidele kavatsetavat metsaandmist.

Nagu kõigile teada, anti endistele mõisaomanikkudele vastavate vabaksandmisaktide põhjal 1919. a. raielank raiumiseks. See vabaksandmine oli moraalselt õigustatud sellega, et end. omanikud kandsid metsadega seotud kulud 1919. aasta eest, makstes metsaametnikkudele palka isegi kuni 1. maini 1920. a. Kuid need kulud ei ole kunagi võrreldavad aasta raielangi väärtusega, pealegi said end. omanikud 1919. a. tulud omale.

Nende 1919. a. raielankide kogu suurus ei ole täpsalt teada. Vabaksandmise aktide järele kuulus välja andmisele 1919. a. raielanke:

1) Läänemaal — 165,44 hekt.	6) Viljandimaal — 380,65 hekt.
2) Harjumaal — 234,11 „	7) Pärnumaal — 348,86 „
3) Virumaal — 892,74 „	8) Valgamaal — 75,30 „
4) Järvamaal — 117,61 „	9) Võrumaal — 645,79 „
5) Tartumaal — 453,16 „	

Kokku kuulus vabaksandmisele 3.313,66 hektari. Seda arvu tuleks praeguse aja väärtuse järele tegelikult isegi kahekordselt võtta, sest tol ajal olid raieringideks 60.-a. okas- ja 30.-a. lehtpuud, kuna nüüd on 100—120 a. ja 60—70 aastased. Seega kavatseti praeguse majandusviisiga võrreldes anda metsa poole rohkem välja kui õigustaks seda metsamajandus.

Kui palju sellest arvust tegelikult on endistele omanikkudele vabaks antud, ei ole jällegi teada. Olemas olevatel andmetel on

vabaks antud üldse 1207 hektari metsa, kusjuures vabaksandmisele kuulub veel 125 hektari. Seega on arvatavasti tegelikuks 1919. a. raielangiks antud kogusummas 1332 hektari, milline on riigile ilma tulu andmata täiesti kaduma läinud ja läheb. Riigi Teataja Nr. 95/96, 1925. a. alusel hakati ajutiselt seisma pandud 1919. a. raielanke vabaks andma, mille põhjal nüüd enam-vähem täpsate andmete järele on 560,6 hektari 1925. a., kuni käesoleva aasta jaanuarini vabaks antud ja milline vabaksandmine veel edasi kestab. Sellele tuleb veel lisandada 21,6 hekt., mis Vab. Val. otsuse põhjal on lepingute uuendamiseks vabaks antud.

Minu arvates on säärane metsa koormamine täiesti ülearune ja meie metsade praegune seisukord ei saaks enam lubada niisuguseid metsaandmisi. Kuid et oleme juba kord sellise metsapolitikaga aetud ummikusse, siis ei saa loomulikult kõike korraga heaks teha. Mis antud, on antud, tagasi seda võtta ei saa. Kuid metsadesse on löödud suured tühjad augud, mis peavad nüüd täitma meie metsamehed.

Järgmine suur katsumine meie metsadele oli n. n. 1925. a. erakorraline lank, milline võeti ette riigi finants-olukorra parandamiseks. Et meie raha väärtus tol ajal järjest langema kippus, esines rahaminister O. Strandmann Vab. Valitsusele ettepanekuga, et riigimetsadest võetaks ette raiumiseks erakorraline lank. Kriitilise momendi tõttu pooldas Vab. Valitsus rahaministri ettepanekut ning ringkirjaga 21. VI 24. Nr. 4453/15 M annab metsavalitsus põlutööministri korraldusel metsaülematele eeskirja erakorralise langi väljaajamiseks. Raiumiseks võeti erakorralise langi nime all paremaid ning transportteede lähemalolevaid metsaosi. Langid aeti välja suuremates (kuni 10 hekt.) üksustes ning lasti säärastena oksjonile. Selles ringkirjas on küll toonitatud, et kavatsetud ette-raiumine on otsustatud ette võtta pikaajalise laenu näol, aga mitte metsa põhikapitali üldise vähendamisena, kuid see raiumine oli siiski põhikapitalist osa eraldamine ning äratarvitamine, sest see sündis väljaspool määratud raiekohti ning mets polnud veel raiumisele määratud.

Eeltoodu põhjal eraldati metsavalitsuse poolt:

Saare-Läänemaal	— 495 hekt.	Pärnumaal	— 2734 hekt.
Harjumaal	— 55 „	Viljandimaal	— 346 „
Virumaal	— 2200 „	Valgamaal	— 110 „
Tartumaal	— 528 „	Võrumaal	— 152 „

Erakorraliseks langiks klupiti ning mõõdeti välja nii kogusummas 6600 hektari paremaid metsaosi.

Sellest müüdi enampakkumistel (müüki toimetati kaks korda) kogusummas 3555,94 hektari, taksihinnaga kr. 2.560.830,56, müügihinnaga kr. 3.835.877,18 nii et taksihinnale on juurde pakutud 49,79%. Esimesel enampakkumisel 1925. a. algul müüdi 2726,58 hekt. (77% müüdüd pindalast), kusjuures taksihinnale juurde pakuti 59,67%. Teine pakkumine (8. XII. 1925. a.) näitab täiesti loidu ning ettevaatlikku metsaostjate suhtumist erakorralisele langile. Viimaselt enampakkumiselt müüdi ainult 829,46 hekt. (ehk 23% müüdüd pindalast) kusjuures taksihinnale ainult 18,48% juurde pakuti, ehkki see mets tiinu keskmise taksihinna järele oli eelmisest märksa parem.

Sellest näeme, et erakorralise langi realiseerimine ei läinud soovitava viisil ja ei tõmbanud loodetud hulgal väliskapitali meile. Kogusummas on müüdüd ainult 53,9% müüakavatsetud erakorralisest langist, kuna müümata jäänud osa lõpuks ringkirjaga 6. II. 26. Nr. MM 478/3 arvati jälle metsa külge.

Säärase suureviisilise rohelise kulla realiseerimisega stabiliseerus küll meie raha väärtus ja Vab. Valitsus sai seisukorra peremeheks. Kuid kas oli põhendatud selline riigi põlise varanduse kasutamine niisugusel kujul ja nendel motiividel, see annab põhjust kahtlemiseks. Igatahes on lubamata teiskordselt meie riigimetsade kallal ette võtta tulevaste põlvete pärast seesugust operatsiooni, sest me peame oma järeltulijaile pärandama ka head, väärtuslikku metsa, mitte aga halvemaid metsaosi.

Edasi on üheks suuremaks metsatagavarade hävitajaks kindlasti endiste mõisate tasuküsimus, milline kuulub lahendamisele Riigi Teataja Nr. 26 — 1926. a. alusel.

Senini maharaiutud või raiumiselolevatest metsaandmistest, võiks nimetada järgmisi:

Aakre	— 47,00 hekt.	Kurtna	— 476,30 hekt.
Rahkla	— 18,15 „	Roela	— 64,00 „
Kärevere-Laeva	— 89,87 „	Kalvi	— 23,60 „
Hummuli-Aitsaare	— 123,75 „		

Seega on kuni käesolevani umbes 1000 hektari välja valitud paremat metsa ära antud, (kuigi end. mõisad nüüd riigile jäävad), millise igasugune tulu aga metsavalitsuse arvestamisest jääb eemale. Praeguste kohtadelt saadud

keskmiste müügihindade järele on eelnimetatud metsa väärtus ümmarguselt Kr. 1.500.000,00 ja seda peaks kunagi arvestatama metsavalitsuse tulukuse arvustamise juures.

Kuid see on alles tasuküsimumise lahendamise algus. Endisi võõrandatud mõisaid on üle 800. Oletame, et heal juhusel nendest ainult 100 üksusele tuleb tasu arvel metsa tagasi anda ja kui seniste vabaksandmiste eeskujul igale keskmiselt 100 hektari metsa antakse, kaotaks riik jälle 10.000 hektari paremat metsa, mis oleks ligi kahe aasta riigimetsade okaspuu lank. Seniste kogemuste järele on vabaks antud kõige paremad okaspuumetsa osad.

Kui see operatsioon kord lõpule viiakse, siis kaotab mets omast tähtsusest riigi tulunduses väga palju, milline asjaolu omakord riigi majapidamisele mõju avaldamata ei jäta. Riigikassa hoidub eeltoodud juhul küll suurtest väljaminekutest, kuid ei ole täpsalt teada, mis maksis riigile sääraсте tasuküsimumuste lahendamine. See ei ole aga riikliku majapidamise seisukohalt lubatav.

Eeltoodus on esitatud kohustused, mida riigimetsad peavad kandma vastavalt senistele seadustele ja määrustele, kuid nendele tahetakse lisandada veel uusi kohustusi uute seaduseelnõudega. Neist võiks nimetada nagu juba varem tähendatud — kogudustele ja koolidele metsamaterjalide andmist. Kogudustele on kavatsatud $\frac{1}{4}$ taksihinnaga anda kuni 11,3 k. s. küttematerjali. Teatavasti on kogudustel metsa üldse 6000 hektari, millest aasta jooksul saaks ümmarguselt raiuda 2000 k. s. puumassi. 150 kogudusele à 11 k. s. on kokku 1650 k. s., mis moodustab 82,5% koguduste metsa tulust. Kuid selle metsa administratsiooni kuludeks arvatakse ühes naturaalkohustustega 40% üldtulust, nii et metsavalitsusel tuleb koguduste metsade majandamisel juurde maksta. Vastav määrus on R. Teataja nr. 10 — 1929 a. juba välja kuulutatud.

Koolidele tasuta ehitusmaterjalide andmise küsimus on ka metsadele võrdlemisi raske küsimus. Nimelt kavatseti hr. haridusministri ettepanekul anda ühe algkooli ehitamiseks ümmarguselt 250 k. s. ehk 17 hektari keskmise headusega metsa. Alusena nimetati Metsa Seaduse § 253, kuid see ei kohusta metsamaterjale andma veel tasuta. Vene ajal tarvitati 15—20 k. s. ehitusmaterjali ühe koolihoone püstitamiseks. — Siis oli see tasuta andmine vähegi mõeldav.

Kuid hr. haridusministri poolt sotsiaal — kui ka rahvahariduse olude parandamiseks kavatsatud määrus jääks meie hariduslikult

pimedamates maakondes (Lääne- ja Petserimaa) vaid paberile. Seal ei ole metsa selleks nii-kui-nii raiuda. Kõige eeltoodu põhjal ei oleks ka mõtet asetada säärast uut kohustust praegugi juba kurnatud riigimetsadele, mida Vabariigi Valitsus loodetavasti ka ei tee.

Kõige eeltoodu põhjal on selge, et riigimetsad etendavad riigi tulunduses tähtsat osa. Me pole küll nagu Soome metsamajanduslik, vaid põllumajanduslik riik ja põllu- ja karjasaadused on tähtsamateks väljaveo aineteks. Põllu- ja karjasaadustele aga järgnevad metsasaadused, kuna tööstussaadused jäävad viimasele kohale. Nii tuleb ka neid riigi tulundusobjekte järjestada nende üldise tulunduse suhtes.

Kuid see meie riigimetsade tulu võiks puumassi ratsionaalse kasutamise korral olla veel palju suurem. Esiteks kaotas riik palju tuludest asunikkuudele ehitusmaterjale andmisega, neile metsaplaneerimise ning müümisega. Sellest oli juba ülalpool juttu. Teiseks on meie riigimetsades hävinemas rohkel arvul surnud ja kuivi puid, tuulemurdu, tuuleheidet, V bon. männi puiestikke ja halvemate boniteetide lehtpuude puiestikke, millede realiseerimiseks metsavalitsus ei ole tarvilisi samme astunud.

Usun, et metsavalitsus õigustaks end siin asjaoluga, et eelnimetatud metsa ei saa turu ja nõudmiste puudusel realiseerida, sest oksjonitelt ja võistluspakkumistelt ei osteta säärast metsa, samuti ei saa neid esimest nelja ajutise juhatuskirja § 10 põhjal metsaülem müüa. See väide on õige ja õigustab metsavalitsust, kuid teiselt poolt on meil olemas ärilisel alusel riigi kapitaliga töötav Riigi Metsatööstus, kelle töid kohtadel teevad metsavalitsuse ametnikud. See on metsavalitsuse poolt ehk viga, et ta Riigi Metsatööstusel laseb 90% head, kõrgeväärtuslikku metsa ja ainult 10% madalama väärtusega asunikkuude ülejääke raiuda. Ja sedagi peasjalikult ühes teatavas raionis — Virumaal, kuna samuti metsarikkal Pärnumaal mets kõduneb.

Kui nüüd käesoleva aasta sügisel Metsavalitsus osalt väljastpoolt tõstetud häälte tõttu nõudis Riigi Metsatööstuse Pärnumaale asumist, tegi Metsatööstus seda Orajõe, Laiksaare ja Kilingi metskonnas, võttes raiumisele terve aasta langi korraga Pärnumaal n. n. laagripuude raiujateks jäävad endisel viisil kohalised elanikud, kes parema materjali

välja korjab ja halvema ikkagi metsa jätab. Samuti kõduneb Pärnumaa metsades 1924./25. a. tuulemurd ja tuuleheide.

Siin oleks Metsavalitsus kohustatud olnud, eriti viimasel juhul juhtima Riigi Metsatööstust Pärnumaale, kus madalamal pinnal asuvas segametsas oleks võidud teha tänuväärt tööd. Selle asemel, et Tallinnasse koondatud osa riigiasutiste küttematerjale nõudmisi rahuldada. Tapa—Rakvere—Sonda—Mustvee raioonist veetud küttepuudega, võiks seda Riigi Metsatööstus teha Pärnumaa Riisela-Orajõe raioonist alaväärtuslikumast metsast ülestöötatud küttepuudega. Kuna üksikult laialipillatud puude ülestöötamine on kulukam, samuti nende vedu, võiks Metsavalitsus selle metsa täiesti ilma hinnata ülestöötamiseks Riigi Metsatööstusele anda, sest nii-kui-nii kõduneb ta seal tulutoomata. Riigi Metsatööstus müüks need puud Tallinnas riigiasutistele tegelikkude ülestöötamis- ja veokulude hinnaga ja Virumaa metsa võiks müüa eraturule soodsatel tingimustel. Metsavalitsusel oleks siht saavutatud ja mets omandaks ühtlasi kultuurilisema välimuse, kuna ta praegu paljudes kohtades Pärnumaal jätab hoopis mahajäetud ja koristamata mulje.

Kolmandaks tuleks Metsavalitsusel kindlamaid piirjooni tõmmata ja suuremaid nõudmisi üles seada Riigi Metsatööstuse suhtes. Riigi Metsatööstus töötab üles umbes $\frac{1}{3}$ riigimetsade kogu aasta raielangist, valides välja paremaid metsaosi soodsamatel kohtadel. Metskonnad ei tea, milliste metsade eest Riigi Metsatööstus on raha maksnud, sest taksihind kantakse ümmarguste summadena metskonna arvele. Metsavalitsus on taksihinnaga hulga väärtuslikku metsa ära andnud, aga kas saab ta metsa täie müügi hinna tagasi? Riigi Metsatööstus näitab iga aasta arvuliselt suurt ülejääki, kuid sellest ülejäägist põhikapitali $\frac{0}{100}$, tööstuse- ja teised maksud, laduplatside rent, metsaametnikkude tasuta töö jne. maha arvata, millised summad riigile kaduma lähevad, jääks järele hoopis väike ülejääk. Pealegi võivad kohapealsed metsaametnikud uhkusega tõendada, et Riigi Metsatööstus on nende ületunni töödele rajatud, mille eest nad mõnikümmend või sada krooni «preemiat» terve aasta töö ja vaeva eest saavad ja võivad kurvastusega konstateerida, et metsatööstuse tõttu jääb paratamatult osa metsamajanduslikke töid tegemata.

See olukord ei tohiks Metsavalitsusele teadmata olla ja temalt tuleb oodata energilisemat ülesastumist Riigi Metsatööstuse suhtes

ning nõuda viimase töötamist vähemalt nende põhimõtete kohaselt, mis on fikseeritud IV Metsateadlaste Päeval vastuvõetud resolutsioonis.

Nagu juba eelpool tähendati, on Metsavalitsus 1928/29. Riigi Metsatööstuse operatsiooni aastal nõudnud üle riigi ja eriti kaugemates metsaosades ühtlasi halvema metsa ülestöötamist. Loode-tavasti nõuab Metsavalitsus tulevikus Metsatööstuselt säärast riigile tulusamat töötamisviisi veel suuremal määral.

Meie riigimetsade tulunduse kohta esitatud väiteid võiks järgmiselt kokku võtta :

1. Riigimetsad sisaldavad eneses suure hulga väärtuslikku puumassi (umbes 10.670.000 k. s. tegeliku müügihinnaga umbes kr. 262.000.000), mis on meie raha väärtuse kindlustajaks (1925. a. era korralise langi realiseerimisega peasteti meie riigi rahaline seisukord).
2. Riigimetsad annavad Metsavalitsuse kaudu riigile iga aasta kindlat tulu, mis moodustab riigi eelarve tulust 9—10 %.
3. Riigimetsad annavad riigile kaudselt suurt tulu, mis aitab rahva majanduslikku jõukust tõsta. Need kaudsed tulud on järgmised.
 - a) väliskaubanduses moodustavad metsamaterjalid ja saadused ümmarguselt $\frac{1}{3}$ kogu väljaveetud kaupade üldväärtusest.
 - b) metsamaterjalide andmisega riigimetsadest kergendati, teatava määranani isegi võimaldati, meie agraarreformi teostamist ja aidatakse kaasa põllumajanduse edendamisele.
 - c) riigimetsades ja sealt saadud metsamaterjalide ümbertöötamisel võimaldatakse tööandmisega suurele hulgale töölistele teenistust ning põllupidajatele kõrvalteenistust abiks põllu-majandusele.
 - d) metsamaterjalide vedudega raudteel saavutab riik võrdlemisi suure tulu, milline kindlustab rahvale liikumise võimalusi. On teada, et reisijate vedu annab riigi raudteedele kahju, kuna kaubavedu selle puudujäägi katab.
 - e) riigimetsad võimaldavad osale põllupidajatele karjapidamist, mille abil nad saavutavad omale peatuluallika.
4. Metsavalitsusel on võimalik riigimetsadest saadavat tulu tõsta, kui tema :

- a) korraldab metsade ratsionaalset kasutamist kaugemates met-samassiivides ja teeb rahvale metsamaterjali ühtlaselt kor-gelt kättesaadavaks.

b) võtab kaalumisele Riigi Metsatööstuse praegusi sihtjooni ja töötamisviise ning annab metsatööstusele rohkem metsama-
janduses käsikäes töötaja ilme ning kaotab tema puht äri-
lise iseloomu.

5. Riigimetsadest tuleb anda metsa ja metsamaterjale nende
täie väärtuse eest, et saada õigeid andmeid nende tulukuse kohta.

Vabariigi algpäevilt kuni käesolevani on metsavalitsus iga-
suguste teravate poliitiliste mõjude ja voolude vahelesegamise peale
vaatamata riigimetsadest väärilisi tulusid saavutanud, milliseid ta
ka edaspidi saab suurendama meie riigi ja rahva hääks käekäiguks.

Die Bedeutung der Staatswälder in den staatlichen Einnah- men Eestis.

E. Wester.

(Zusammenfassung.)

Die Forsten sind ein bedeutungsvoller Faktor in dem Einkommen des
Staates; daher muss man die Wälder schonen und dennoch verringert sich die
Fläche der Wälder zu gunsten des Ackerlandes.

Von der Gesamtfläche waren im Jahre 1866 im Tartu'schen Kreise —
24.46%, im Pernauschen — 33,55% bewaldet, dagegen gegenwärtig im ersten
18.9%, im zweiten 21.3%.

Den Wert der gegenwärtigen Holzmasse Eestis kann man nur ungefähr
ermitteln, der nach einer Berechnung 262 Mil. E. Kronen und nach der anderen
Berechnung 298 Mil. E. Kronen betragen soll.

Der Bodenwert der Waldflächen könnte auf rund 46 Mil. E. Kronen ge-
schätzt werden. Nach den Kalkulationen vom Jahre 1923 betrug der mittlere Zu-
wachs pro Dessjatine¹⁾ ca 100 Kub. Faden u. deren Wert nach damaligen Markt-
preisen Kr. 6.88. Die Einnahmen der Staatswälder betragen im Durchschnitt
bis 10% des Gesamtbudgets des Staates.

Der Anteil der Erzeugnisse des Waldes im Aussenhandel beträgt — $\frac{1}{5}$
der Gesamtausfuhr Eestis; bei Hinzurechnung der Furnierprodukte — $\frac{1}{4}$, — mit
den Erzeugnissen der Zellulose, des Holzstoffes u. der Papierprodukte — $\frac{1}{3}$.

Die Haupteinnahmen der Forstwirtschaft bilden die Erträge aus der Haupt-
und Zwischennutzung der Staatswälder. Der Hauptausgabeposten sind die ad-
ministrativen Ausgaben (61.2% der Gesamtausgaben vom Jahre 1927/28).

1927/28 betrug die Einnahmen von den Walderzeugnissen 95,8% vom
Gesamteinkommen der Staatsforsten. Durchschnittlich betragen die Ausgaben
29.7% der Einnahmen.

Die jährliche Abtriebsfläche ist im Laufe der Zeit zu wiederholten Malen
verringert worden: 1920—1925 betrug dieselbe 10.107,87 ha, 1928/29 — 7447,30

1) 1 Dess — 1,09 ha.

ha, wobei die gefällte Holzmasse fast die gleiche blieb: 1922 — 320.391 Kub. Faden, 1925 — 419.722 Kub. Faden, 1927/28 — 389.919 Kub. Faden.

Der Einschlag in den staatlichen Forsten betrug pro ha: 1925 — 0,57 Kub. Faden, 1926/27 — 0,47 Kub. Faden u. 1927/28 — 0,55 Kub. Faden; so, dass die Nutzung eine grössere gewesen ist, wie der Zuwachs (0,40 Kub. Faden pro ha.)

Die Einkommen der Staatsforsten mussten tatsächlich grösser sein, wenn nicht eine grössere Menge Wald entweder gratis oder zu bevorzugten Preisen verabfolgt werden würde. (Die Holzmenge, die auf diese Weise verabfolgt würde z. B. in den Jahren 1922—1927/28, betrug volle 56 % von der Gesamtholzmasse.)

Würde der Gesamthieb des Jahres 1927/28 auf dem gewöhnlichen Wege des Meistbietes verkauft, so würde der Geldertrag 10.9 Mil. Kronen ergeben, tatsächlich betrug die Einnahme nur 6.6 Mil. Kronen, somit hat der Staat infolge der verschiedenen Vergünstigungen einen Schaden von 4.3 Mil. Kronen gleich 40 % des Wertes der Walderzeugnisse erlitten.

Es sind für die Ansiedler 43.000 ha von den Staatswäldern parzelliert worden, von dieser Fläche haben die Ansiedler jährlich und zwar gratis für 774.000 Kronen Wald gefällt. Leider haben diese staatlichen Massnahmen nur eine geringschätzigige Würdigung des Forstverwaltungsapparates zur Folge gehabt.

Aber auch die Staatsinstitutionen haben durch die Vergünstigungen unter dem Marktpreise Walderzeugnisse erhalten und dadurch tatsächlich ihre Einkommen auf Kosten der Forstverwaltung vergrössert.

Die Politik, Ansiedler und Staatspächter mit Waldmaterialien zu unterstützen ist durchaus falsch, diese Hilfeleistungen sollten mit Geld ausgeführt werden. Daher wäre die Verabfolgung des Waldes auf dem Wege solcher Vergünstigungen derart zu revidieren, dass der Staat unter Berücksichtigung der Lage der Konsumenten von seinen Wäldern höhere Einnahmen geniessen müsste.

Ausser der vorhererwähnten vergünstigten Verabfolgung des Waldes hat und wird auch in der Zukunft der Staat besondere Verpflichtungen zu tragen:

1. Die Freigabe des Jahreshiebes von 1919 an die ehemaligen Waldbesitzer. Nach den vorhandenen Daten sind bisher im ganzen 1207 ha abgegeben, jedoch ist die Freigabe noch nicht beendet.

2. Der ausserordentliche Jahresschlag vom Jahre 1925, welcher zur Stabilisierung unserer Valuta vorgesehen war, hat die Waldfläche um 3555,94 ha verringert. (Diese Fläche macht jedoch nur 53 % der zu diesem Zwecke vorgesehenen Fläche aus.)

3. In der Vergütungsfrage der ehemaligen Gutsbesitzer sind bis zur gegenwärtigen Zeit ungefähr 1000 ha besonders ausgesuchten Waldes abgegeben worden; man muss annehmen, dass bis zur Beendigung der ganzen Vergütungsfrage der Staat 10.000 ha besten Waldes wird hergeben müssen.

Bei rationeller Nutzung der Holzmasse könnten die Einkommen der Staatsforsten viel grösser sein, so z. B. durch zweckentsprechendere Ausnutzung des Trockenstandes, des Windbruches, des Windwurfes und Kiefernbestände V Bon. so wie der Laubbeständen geringerer Bonitäten.

Dieses Ziel zu erreichen müsste die Hauptaufgabe der staatlichen Forstindustrie sein.